

slo

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Formatief evalueren in het basisonderwijs

4^e conferentie Formatief Evalueren

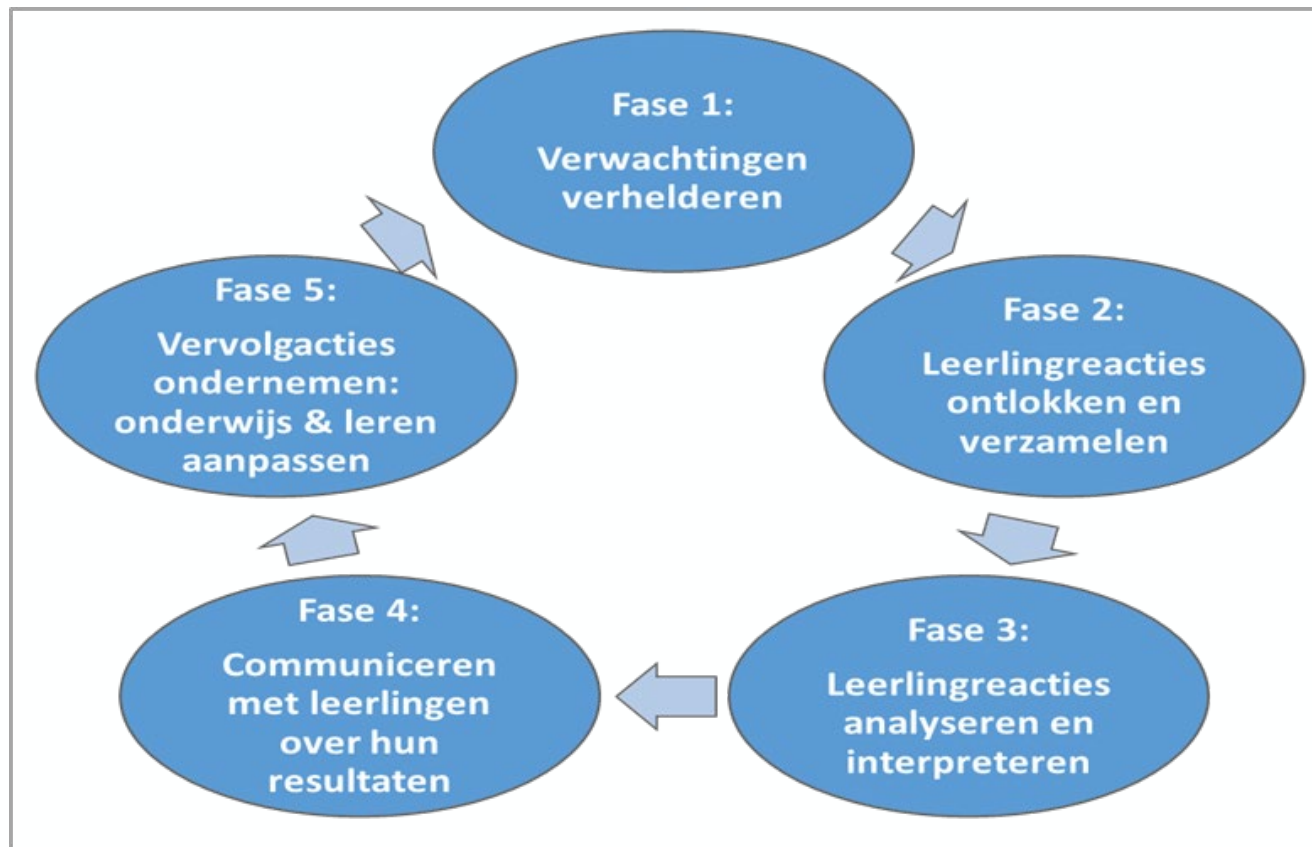
18 november 201

Even voorstellen

Anne-Christien Tammes

Curriculumontwikkelaar taal in het basisonderwijs
en lid projectgroep formatief evalueren

Cyclus van formatief evalueren

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Hoe kun je verwachtingen verhelderen bij leerlingen?

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Leerdoelen én succescriteria formuleren, zodat ...

...de leerlingen weten waar ze naartoe werken en hoe ze dat gaan bereiken.

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Leerdoelen kunnen gaan over:

- **Inhoud** (ik kan een positieve bijdrage leveren aan een groepsgesprek)
- **Leeraanpak** (ik kan werken met een stappenplan)
- **Zelfregulatie** (ik weet welke strategieën ik kan inzetten als ik een probleem ervaar bij het uitvoeren van een leeractiviteit)

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Weten de leerlingen ook wanneer ze het leerdoel bereikt hebben?

Succescriteria zijn kwaliteitsindicatoren die zicht geven op de mate waarin een leerling het leerdoel heeft behaald.

- Bieden leerlingen houvast en inzicht tijdens het leren
- Bieden leerkracht mogelijkheden om onderwijs op maat te geven
- Zijn voorwaardelijk voor de volgende FE-fasen

Een beschouwing schrijven bij een kunstwerk

Succescriteria ontdekken voor een tekst die een kunstwerk goed beschrijft

Voorbeeld 1

in de hoek staat een hond en op
de grond ligt een rugzak en die rugzak ligt
ook op een tafel waar een rugzak met ik weet
maar de andere is man is een klein stukje
een met een fluit een met een gitaar en met een baard
en die met de baard heeft een muziek boek/plano
een heeft een rood/geel pak naast zulke
viguren ~~en~~ die met de baard heeft een
zwarte keep die met de fluit heeft een zwart
masker in de hoek staat een hond en op
de grond ligt een rugzak en die rugzak ligt
ook op een tafel waar een rugzak met ik weet
maar de andere is man is een klein stukje

Voorbeeld 2

Ik zie in de hoek een hond. Ik zie ook drie
mannen naast elkaar. de persoon links heeft een
fluit. De persoon in het midden een gitaar.
De persoon rechts muziek noten. De linkse
persoon heeft een zwart oog masker op. Die
persoon in het midden een paar oog masker.
De persoon rechts alleen een kaperijon
(Die is rood). De persoon rechts heeft een
baard en een keep aan. De persoon in
het midden een half rontje als hoed en
een ruitjes pak. De persoon links heeft
een witten hoed en een paar wit plus
zwart pak. Op de persoon links staat een
houten plank. Met een zwart papier met
een wit haasje en paarse strepen

Samen succescriteria vaststellen

Inhoud:

- ✓ Het onderwerp van de tekst wordt duidelijk en bondig genoemd;
- ✓ De tekst beschrijft kenmerken van het onderwerp/voorwerp;
- ✓ De tekst beschrijft voldoende details om het onderwerp/voorwerp goed voor te kunnen stellen.

Vorm:

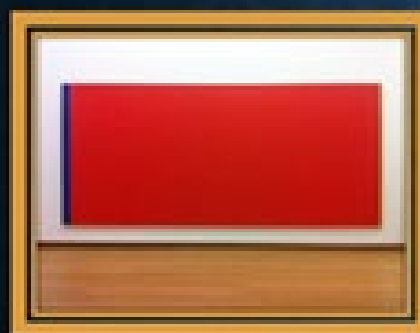
- ✓ De zinnen hebben allemaal een hoofdletter en een punt

Fase 1: ook voor de onderbouw?

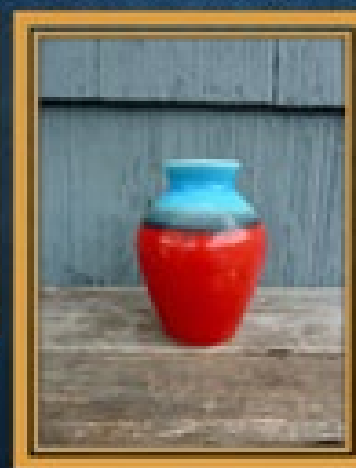
Leerdoel:

Ik kan een kunstvoorwerp zo beschrijven dat een ander zich kan voorstellen hoe het eruit ziet.

WELK KUNSTVOORWERP PAST BIJ DE
BESCHRIJVING?

A

B

C

Fase 1: ook voor de
onderbouw?

Succescriteria

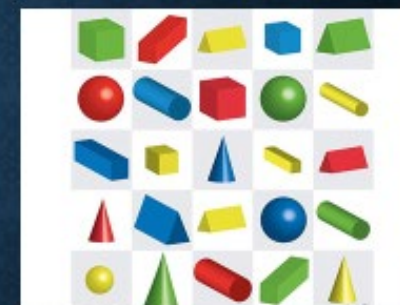
BIJ EEN GOEDE BESCHRIJVING VERTEL JE
OVER:

Waar het van gemaakt
is, welk materiaal.

Welke kleuren het heeft.

Welke vormen het heeft.

En wat je nog meer ziet.
Je vertelt alles zo precies mogelijk.

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Samenvattend:

- Onderwijzen zonder leerdoelen gaat nog wel. Leren zonder succescriteria is 'hopeless' (John Hattie).
- Voorbeelden zijn cruciaal voor het verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en succescriteria.
- De les(senserie) hoeft niet altijd met fase 1 te beginnen.
- Fase 1 kan op verschillende manieren uitgevoerd worden.
- Actieve deelname van alle leerlingen is daarbij van belang.
- Fase 1 kost tijd maar leidt tot dieper leren + eigenaarschap.

FE-zelfscan

Vul fase 1 van de zelfscan in

Fase 1: Verwachtingen verhelderen

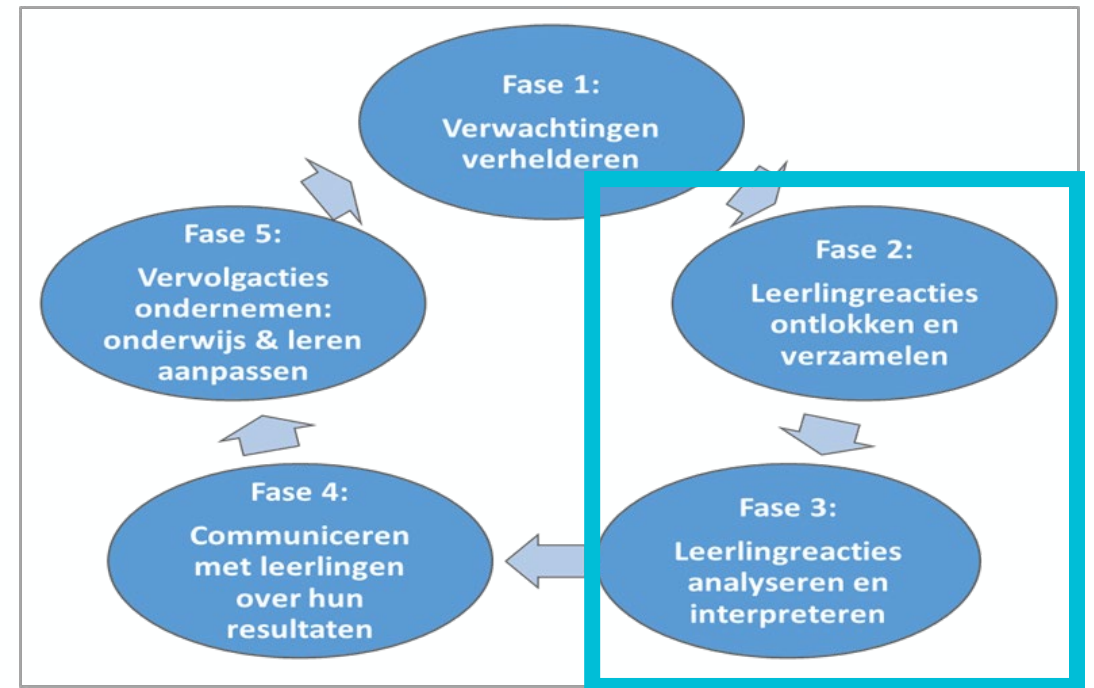

FE-scan fase 1

Bespreekpunten:

- In hoeverre wordt op jouw school tijdens lessen aandacht besteed aan fase 1: het verhelderen van verwachtingen?
- Welke nieuwe inzichten heb je opgedaan?
- Wat zou beter kunnen het gaat om het verhelderen van verwachtingen tijdens de les?
- Hoe kun je hiermee aan de slag op jouw school?

Fase 2 en 3: leerlingreacties ontlokken, analyseren en interpreteren

Hoe verzamel je informatie?

Informeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
vragen in de klas,
discussies in de klas,
observeren

Formeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
Methode-afhankelijke en
methode-onafhankelijke toetsen

Opdracht 1:

Bekijk en bespreek in drietallen een ander kunstwerk

1. Wat gebeurt er in deze afbeelding?
2. Waaraan zie je dat?
3. Wat kun je nog meer ontdekken?

Opdracht 2:

Schrijf individueel een beschouwing van het kunstwerk en gebruik de checklist met succescriteria

waar plaats je opdracht 1 en 2?

Informeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
vragen in de klas,
discussies in de klas,
observeren

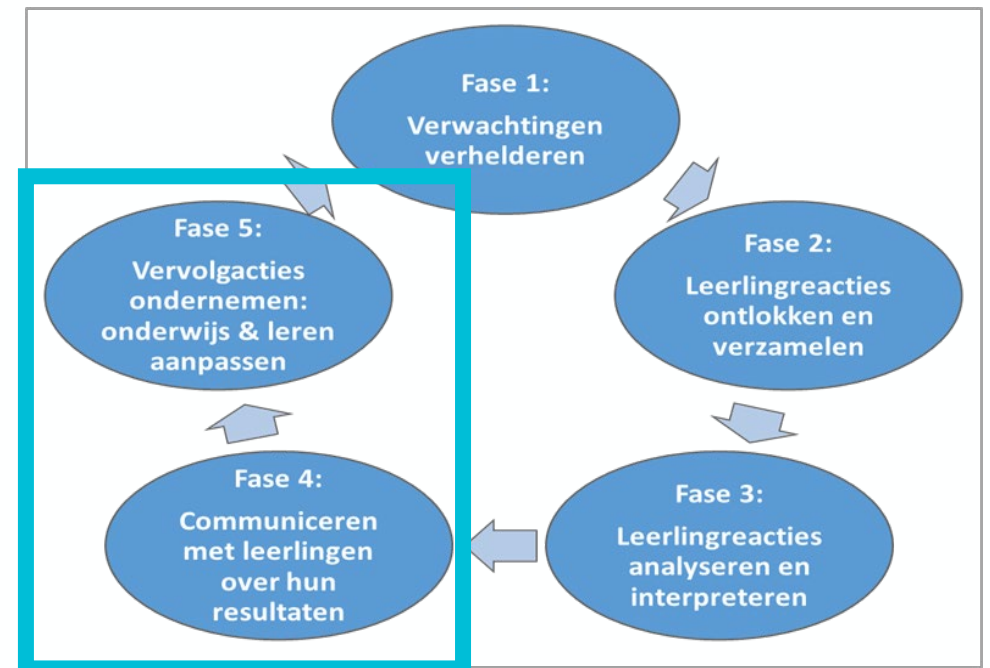
Formeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
Methode-afhankelijke en
methode-onafhankelijke toetsen

Fase 2 & 3 samengevat

- Selecteer activiteiten **passend** bij de leerdoelen en succescriteria
- Bedenk wat je met de informatie gaat doen
- **Less is more**: data zonder analyse is 'hopeless'
- Iedereen doet mee
- Leerlingen hebben **denktijd**
- Er is interactie/uitwisseling
- Analyse kan ook door (mede)leerlingen worden gedaan

Fase 4 en 5: communiceren met leerlingen en passende vervolgacties ondernemen

Effectieve feedback

Wanneer is feedback effectief?

Bespreek criteria voor effectieve feedback

Feedback door leraar en (mede)leerling

Feedback moet:

1. een plek hebben om te landen: altijd leiden tot een vervolgactie & leerlingen moeten er z.s.m. iets mee
2. behapbaar zijn: gekoppeld zijn aan beperkt aantal leerdoelen en succescriteria
3. Richting geven aan hoe te verbeteren: niet enkel gericht zijn op persoon, maar op taak, proces en zelfregulatie
4. denken én actie veroorzaken (zweet op goede rug)
5. bruikbaar zijn voor een nieuwe taak in een nieuwe context

Feedback geven op tekst kunstwerk

- Leerkracht modelt eerst effectief feedback geven
- Feedbackmaatjes geven elkaar feedback op basis van de succescriteria met een *one single point rubric*.
- Leerkracht bespreek klassikaal de tips die leerlingen elkaar gegeven hebben.

➤ **Leerlingen herschrijven vervolgens hun tekst**

One single point rubric

Beschouwing kunstwerk		
		
	Het onderwerp van de tekst is duidelijk.	
	De tekst beschrijft kenmerken van het kunstwerk.	
	De tekst beschrijft voldoende details om het kunstwerk goed voor te kunnen stellen.	
	De tekst heeft een inleiding, kern en slot.	
	De zinnen hebben allemaal een hoofdletter en een punt.	

Feedback verwerken (fase 4 & 5)

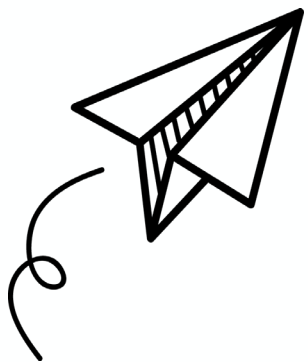
- Klassengesprek over hoe je elkaars herschreven tekst kunt bespreken met eerste versie en feedback.
- In drietallen bespreken:
 - Wat vond je van de gegeven feedback?
 - Hoe heb je de feedback verwerkt?
 - Wat heb je ervan geleerd?

Passende vervolgacties langere termijn (fase 5)

- Iedere leerling schrijft twee concrete doelen op waar hij de komende periode aan wil werken.
- Op basis van gestelde doelen van de leerlingen bepaalt de leerkracht welke vervolgacties nodig zijn.
 - Zelfde criteria in nieuw(e) taak/context/genre
 - Nieuwe criteria

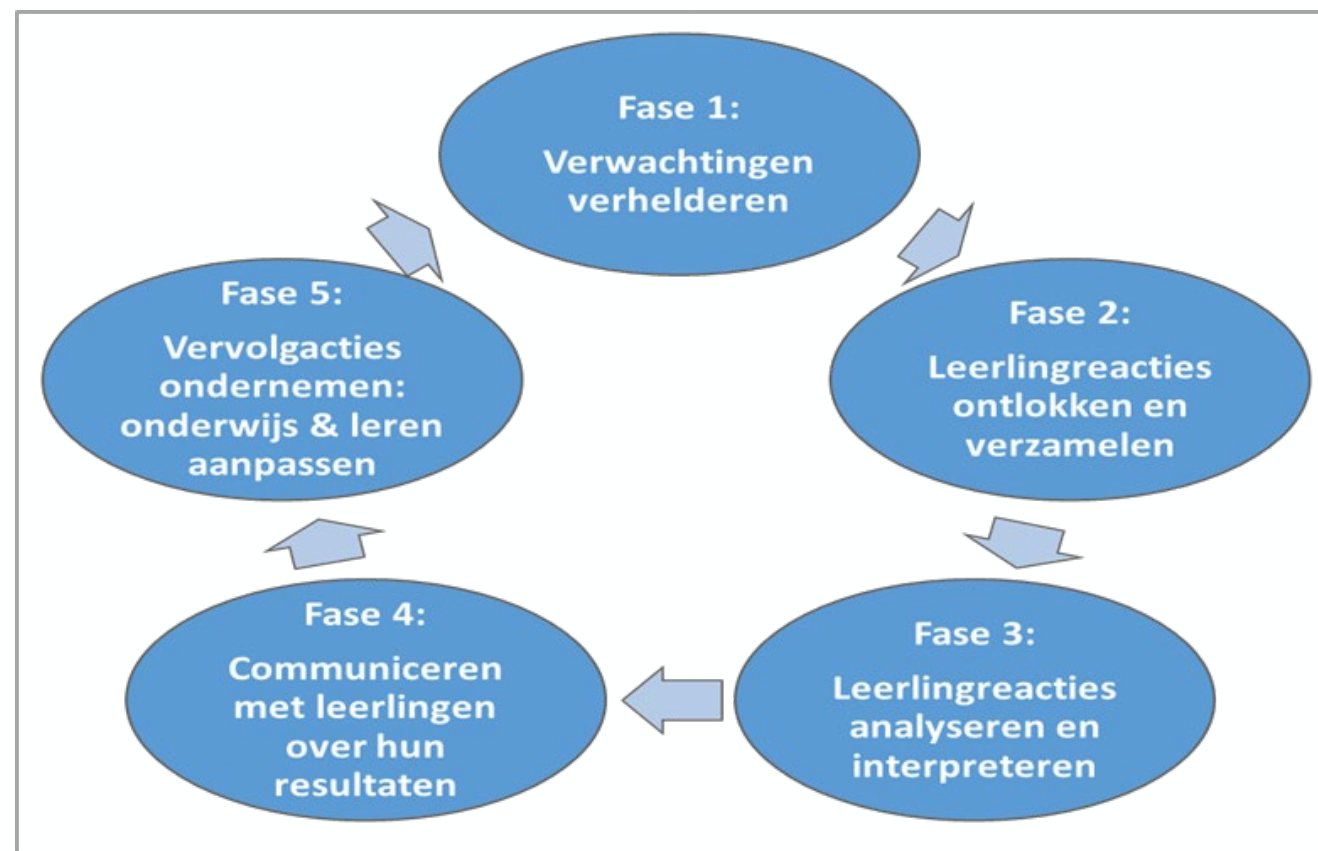
Vragen?

slo

Vloeiend lezen in groep 3

Aan de hand van de
cyclus van formatief
evalueren

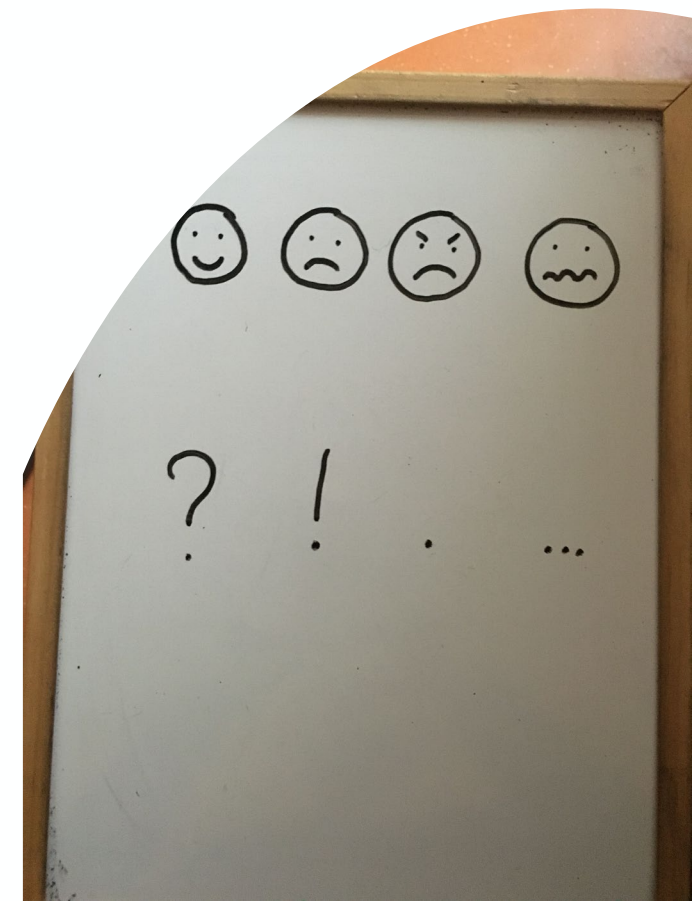
Fase 1: verwachtingen verhelderen

Doel:

Ik kan de tekst zo voorlezen dat het leuk is om naar te luisteren.

Succescriteria:

- Ik laat horen welke emotie bij de tekst past: je kunt aan mij horen hoe de hoofdpersoon zich voelt.
- Ik laat horen dat ik op de leestekens let.

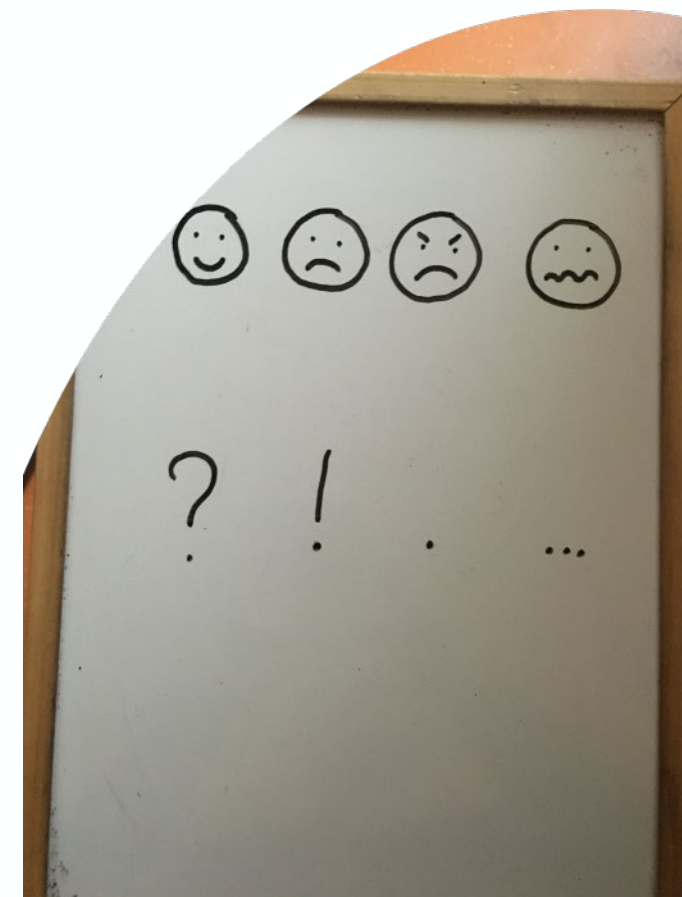
Fase 2: leerlingreacties ontlokken en verzamelen

- In koor lezen
- Individueel op eigen tempo met fluisterstem lezen
- Leerling leest voor, terwijl Nicoline opname maakt met dictafoon

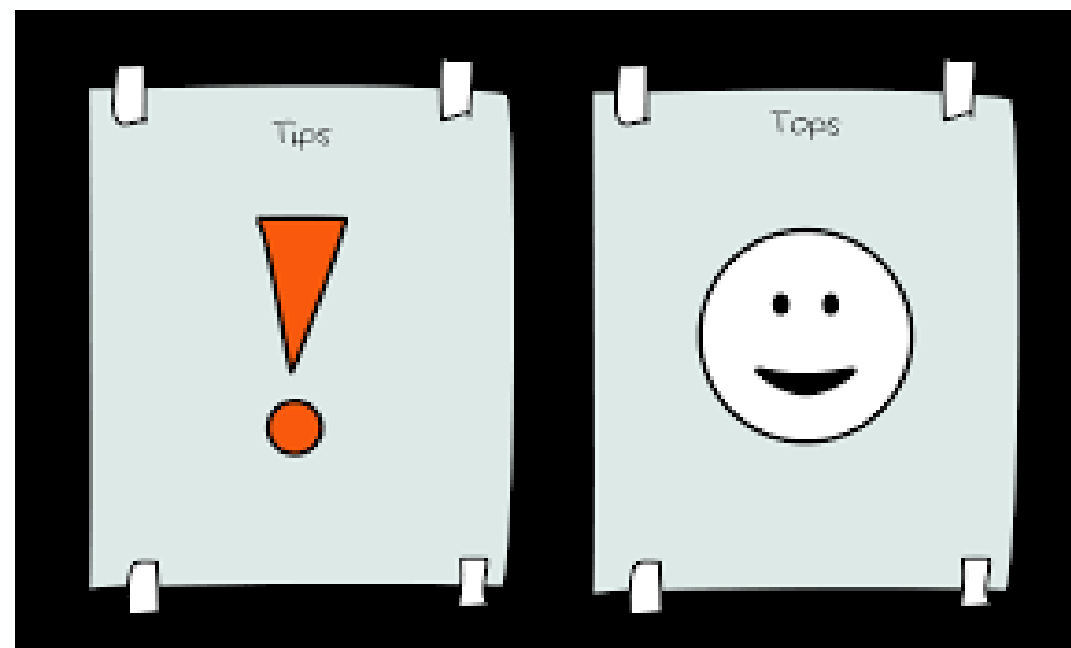
Fase 3: leerlingreacties analyseren en interpreteren

- Nicoline laat de geluidsopname horen en vraagt de kinderen om goed te luisteren of ze de afgesproken succescriteria kunnen herkennen.

Fase 4: communiceren met leerlingen over hun resultaten

- Leerling die heeft voorgelezen,
mag eerst reageren
- Daarna geven de andere
leerlingen tops en tips

Fase 5: vervolgacties ondernemen

- De leerling mag de tekst nog eens voorlezen en proberen het beter te doen.
- Samen luisteren en bespreken ze de nieuwe opname (fase 2, 3 en 4).

Wat neem je mee?

- Wat kan ik doen om formatief evalueren een plek te geven binnen mijn school?
- Wat is er op schoolniveau nodig om formatief evalueren een plek te geven?

Gebruik de informatie uit je FE-scan.

Verder lezen

- Website SLO – formatiefevaluieren.slo.nl
 - [Formatief evalueren in het primair onderwijs](#)
- Lesvoorbeeld Taal en Kunst
 - Artikel JSW: [Schrijven over kunst](#)
 - Lesuitwerking: [schrijven van een beschouwing](#)
- Lesvoorbeeld Vloeiend lezen in groep 3
 - Artikel JSW: [Formatief evalueren in leesonderwijs](#)
- Basispublicatie Formatief evalueren
 - Artikel: [werken aan groei in po](#)